

BOORSPOELING IN DE EEMS-DOLLARD

Carla Alma

Al gedurende zo'n 15 jaar varen dag in dag uit schepen vol afgewerkte "boorspoeling", afkomstig van boorlokaties van de NAM, de Eems op om vervolgens hun inhoud ter hoogte van de bocht van Watum in het water te doen verdwijnen. Voor het Eems-Dollard estuarium waarmee, gezien zo'n grote natuurlijke rijkdom — en daaraan inherente waarde —, heel voorzichtig dient te worden omgesprongen, vormen deze lozingen van afvalwater een dagelijkse aanslag. De Werkgroep Eemsmond vecht dan ook al jaren tegen deze — ongecontroleerde — vervuiling van het oppervlaktewater, tot nu toe met matig succes. De mogelijkheid is nu echter aanwezig dat er op korte termijn een eind komt aan deze zaak, aldus Carla Alma koördinator van de werkgroep.

Het afvalwater waar het hier om gaat, bestaat grotendeels uit afgewerkte boorspoeling, een "glijmiddel" voor de boorpijpen die bij het opsporen en winnen van olie en gas gebruikt worden. De spoeling zorgt tevens voor koeling van de boorkop, afvoer van het boorgruis en voor afdringing van de wand van de boorput. Boorspoeling kan uit verschillende stoffen samengesteld worden, voornamelijk afhan-

kelijk van de lagen waarvoorheen geboord moet worden. De meest voorkomende grondstoffen zijn: kleien (vooral bentoniet wordt veel gebruikt), zouten als keuzenzout, calcium- en magnesiumverbindingen en ook bariet, zetmeelderivaten, gips, kalk en caustic soda én voor de smerende eigenschap: plantaardige en minerale oliën. De volgende hoofdingeling van boorspoelingen wordt gehanteerd: krijtspoeling, magnesiumspoeling en zoutverzadigde spoeling (aqua magic). De schadelijkheid ervan hangt af van de toevoegingen; zo kan aan alle drie de hoofdsorten "Lubri-Sal" of "Schmiermittel" worden toegevoegd. Vooral de spoelingen met Lubri-Sal zijn giftig. Ook de spoeling waaraan bariet (= bariumsulfaat) is toegevoegd is giftig. Barium is één van de stoffen die onder de Wet Chemische Afvalstoffen vallen.

Andere nadelen van boorspoeling, wanneer dat eenmaal is terechtgekomen in oppervlaktewater, zijn dat de lichtdoorlaatbaarheid van het water wordt beïnvloed en dat het verzamelen van voedsel door dieren dmv. "filterfeeders" wordt verstoord.

De Eems als vuilnisvat van de NAM

Schoonebeek is de verzamelplaats voor afgewerkte boorspoeling vanuit Twente, Z.O. Drente en deels vanuit Groningen. Op een

terrein van enkele hektaren aan de Valendisweg bevinden zich een zevental open bassins waarin de spoeling rechtstreeks geloosd wordt. Ook wordt in deze bassins ander afvalwater verzameld, zoals olie-watermengsel dat vrijkomt bij de olieboringen in de omgeving van Schoonebeek, verontreinigde behandelingsvloeistoffen en vervuild regenwater van de boorlokaties. Ook de met olie verontreinigde grond wordt hier (voorlopig) gedumpt. Er is een hinderwetvergunning voor de vloeivelden, maar controle op naleving daarvan wordt nauwelijks of niet uitgeoefend. De mogelijkheid dat ander afvalwater (bv. van industrieën in deze regio) hier terecht komt is dan ook zeker aanwezig.

Vanaf Schoonebeek, waar de vaste deeltjes bezinken, wordt het afvalwater per tankauto naar Ten Post in Groningen vervoerd, waar bij de Bloemhofbrug aan het Eemskanaal opnieuw enkele bassins aanwezig zijn. Van daaruit wordt het in tankschepen (Ned-Lloyd) gepompt en afgevoerd naar de Eems. Behalve vanuit Schoonebeek — Ten Post wordt ook boorspoeling uit de regio Rotterdam helemaal naar de Eems afgevoerd (per schip) en komt bovendien de afgewerkte spoeling van de omstreden gaslokatie op Ameland hier terecht. In totaal gaat het om zo'n 225.000 m³ per jaar, dat is ± 350 schepen vol oftewel ongeveer 1 schip gemiddeld per dag.

De NAM misbruikt dit unieke natuurgebied als verzamelbassin voor haar eigen afval! Onder de beschermende hand van Rijkswaterstaat.

(Wan)beleid

Het Eems-Dollardestuarium behoort tot het rijke, onvervangbare waddengebied. Het is één van de laatst overgebleven brakwatergetijdengebieden in Nederland, een uniek ge-

Werkgroep Eemsmond in brief aan
ombudsman: Nieuwsblad voor de Eemsmond
13-9-83

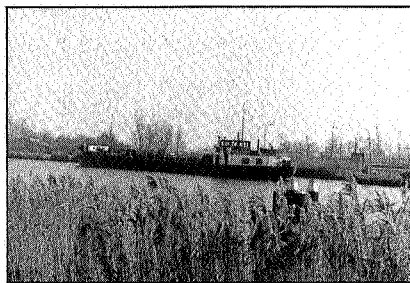
NAM loost illegaal afvalwater in Eems

bied, zeer rijk aan flora en fauna. Het is dan ook terecht aangewezen als Staatsnatuurlandmonument, vallend onder de Natuurbeschermingswet. Bovendien behoort het als integraal onderdeel van de Waddenzee tot dat gebied waarvoor in 1980 de nota "De Waddenzee" als regeringsbeleid is aangenomen. Letterlijk wordt in deze nota gesteld: "Er mogen geen afvalstoffen, zoals boorspoeling, in de Waddenzee worden geloosd". Men zou dus kunnen stellen dat vanaf 1980 de lozingen stopgezet hadden moeten worden. Niets is echter minder waar. Tien jaar eerder, in 1970, werd de Wet Verontreiniging Oppervlaktewater (WVO) van kracht. Het zonder vergunning lozen van afvalstoffen in water werd daarbij verboden. Daarbij ging het om het lozen "met een daarvoor bestemd werk", een afvoerleiding dus. Strikt juridisch had de NAM dus geen vergunning nodig, want de boorspoeling werd vanaf een schip geloosd.

In 1974 echter werd ook deze vorm van lozen onder de WVO gebracht en werden de lozingen vergunningplichtig. Een dergelijke vergunning heeft echter bijna 10 jaar op zich laten wachten en is pas zeer recentelijk, op 23 september 1983, verleend. En daar is dan heel wat strijd aan vooraf gegaan.

Aktie

Vanaf het moment dat de Werkgroep Eemsmond de lozingen van boorspoeling "ontdekte", heeft ze op allerlei manieren actie ondernomen om de lozing te beëindigen. Dat begon met overleg, zowel met de NAM als met Rijkswaterstaat, de instantie die de eventuele vergunning zou moeten verlenen en controle op de daadwerkelijke samenstelling van het afvalwater zou moeten uitvoeren. Dit leidde niet tot het gewenste resultaat. Rijkswaterstaat hield voortdurend de



Overslagstation bij Ten Post

boot af en verschool zich achter procedurele moeilijkheden die er waren bij mogelijke alternatieve lozingsplaatsen, zoals de lege zoutholtes in Twente.

Intussen werd door Werkgroep Eemsmond een "dossier" samengesteld waarin we alle gegevens en vermoedens over deze zaak bundelden. De regionale pers besteedde er eind 1980 aandacht aan.

Ook dienden we een klacht in bij de Rijkspolitie te Water, die echter evenals Rijkswaterstaat de zaak op z'n beloop liet. Afgelopen zomer hebben we de lozingen opnieuw onder de aandacht gebracht door op een zo breed mogelijk terrein instanties, politieke partijen en anderen middels een brief hierover in te lichten en hun medewerking te vragen om tot een einde van de illegale en kwalijke lozingen te komen.

Tegelijkertijd dienden we een klacht in bij de Nationale Ombudsman, prof. Rang, tegen de Minister van Verkeer en Waterstaat. Deze laatste is immers de hoofdschuldige omdat ze zowel de Wet Verontreiniging Oppervlaktewater als de Nota de Waddenzee aan haar laars lapt. Die aanklacht is in behandeling genomen en de Ombudsman is inmiddels met een onderzoek gestart. Uit de

brievenaktie rolden kamervragen voort, gesteld aan diezelfde minister. In haar antwoord geeft minister Smit-Kroes de illegaliteit van de lozing toe en stelt een spoedige oplossing in het vooruitzicht. Die vragen plus de publiciteit rond onze klacht bij prof. Rang hebben vaart gezet achter deze kwestie. Na bijna tien jaar oogluikend illegale lozingen te hebben toegestaan, heeft het ministerie nu uiteindelijk een vergunning verleend. Daarin wordt ondermeer een termijn genoemd van drie jaar, waarbinnen de lozingen moeten worden stopgezet. Ook worden hoeveelheid en samenstelling van het afvalwater aangegeven, die overeenkomen met de huidige gegevens, en worden er regels gesteld t.a.v. de controle op naleving van de voorwaarden voor de lozingen.

De Werkgroep Eemsmond heeft een beroep ingediend tegen de vergunning. De argumenten daarin zijn: de lozingen dienen niet nog eens — ook al worden ze legaal gemaakt — drie jaar te duren. Het is onzin dat de NAM nog zoveel tijd nodig zou hebben om een alternatief te zoeken. Er is al jaren een interdepartementaal overleg over een geschikte plek voor het lozen van boorspoeling doende een oplossing te zoeken. Het is nu hoog tijd dat er zo'n oplossing komt. Te meer daar lozingen van boorspoeling in de Waddenzee en dus ook in de Eems-Dollard expliciet verboden worden in de nota de Waddenzee. We hebben in ons beroep dan ook geëist dat de vergunning voor slechts één jaar wordt verleend en dat de lozingen daarna daadwerkelijk beëindigd worden. Het wordt tenslotte hoog tijd dat de regering zich eens iets aantrekt van haar eigen, zo fraai geformuleerde beleid: "behoud, bescherming en waar nodig herstel van het waddengebied als natuurgebied".